

POSTANOWIENIE

11 maja 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

Prezes SN Joanna Misztal-Konecka

na posiedzeniu niejawnym 11 maja 2024 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa A. spółki akcyjnej w W.
przeciwko A. B.
o ochronę dóbr osobistych
oraz z powództwa wzajemnego A. B.
przeciwko A. spółce akcyjnej w W.
o ochronę dóbr osobistych,
na skutek wystąpienia przez Sąd Okręgowy w Poznaniu
postanowieniem z 8 kwietnia 2024 r., I C 472/17,
o przekazanie do sądu równorzędnego,

**odmawia przekazania sprawy do rozpoznania innemu sądowi
równorzędnemu.**

UZASADNIENIE

1. Sąd Okręgowy w Poznaniu postanowieniem z 8 kwietnia 2024 r. zwrócił się na podstawie 44¹ k.p.c. o przekazanie do rozpoznania przedmiotowej sprawy, toczącej się na skutek pozwu wniesionego 29 marca 2017 r., innemu równorzędnemu sądowi z sądem występującym.

Sąd Okręgowy wskazał, że pozwana - powódka wzajemna wniosła sprawę o ochronę dóbr osobistych przeciwko Skarbowi Państwa – Prezesowi Rady Ministrów, Sądowi Okręgowemu w Poznaniu, H. B. i M. M.. Sprawa ta jest obecnie

zarejestrowana w Sądzie Okręgowym w Warszawie. W ocenie Sądu występującego, skoro powódka jest stroną postępowania w innej sprawie wniesionej przeciwko Sądowi Okręgowemu w Poznaniu, zachodzi konieczność zapewnienia szeroko rozumianej bezstronności sądu, co uzasadnia przekazanie sprawy do rozpoznania innemu sądowi z uwagi na dobro wymiaru sprawiedliwości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

2. Zgodnie z art. 44¹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy może przekazać sprawę do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu z sądem występującym, jeżeli wymaga tego dobro wymiaru sprawiedliwości, w szczególności względ na społeczne postrzeganie sądu jako organu bezstronnego. Nie ulega wątpliwości, że art. 44¹ § 1 k.p.c. dotyczy takich sytuacji, gdy rozpoznanie sprawy w konkretnym sądzie, bez względu na to przez którego sędziego, godziłoby w dobro wymiaru sprawiedliwości. Chodzi zatem, co do zasady, o tego rodzaju okoliczności, które są powiązane z danym sądem w znaczeniu ustrojowym (instytucjonalnym), a nie z konkretnym sędzią.

Podkreślić przy tym należy, że art. 44¹ k.p.c. wprowadza wyjątek od konstytucyjnej (art. 45 ust. 1 Konstytucji) i kodeksowej zasady rozpoznawania sprawy przez sąd właściwy i z tej przyczyny powinien być interpretowany ściśle (postanowienia SN: z 5 marca 2020 r., IV CO 44/20; z 15 maja 2020 r., II CO 106/20, i z 29 listopada 2022 r., III CO 1097/22). W szczególności pochapne korzystanie przez Sąd Najwyższy z możliwości przekazania sprawy do innego sądu może doprowadzić do skutku odwrotnego do zamierzonego, a wynikiem takiego działania może być nawet osłabienie zaufania do niezależności sędziów oraz ich zdolności do obiektywnego orzekania (postanowienia SN z 28 sierpnia 2020 r., V CO 142/20, i z 24 czerwca 2021 r., I CO 74/21). Równocześnie instrument ten nie może być postrzegany jako środek służący rozwiązywaniu problemów organizacyjnych sądownictwa powszechnego lub zastępujący inne instytucje procesowe, np. wyznaczenie sądu na podstawie art. 44, 44², 48¹ k.p.c. lub wyłączenie sędziego na podstawie art. 48 i 49 k.p.c.

3. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono, że dobro wymiaru sprawiedliwości nie jest tożsame ani z dobrem (w szczególności sprawnym

funkcjonowaniem) sądu rozpoznającego konkretną sprawę lub z interesami prawnymi stron, ani też ze społecznym postrzeganiem sądu jako organu bezstronnego. Wszystkie te elementy stanowią części składowe tej wartości, niemniej jednak w stosowaniu art. 44¹ § 1 k.p.c. trzeba mieć na uwadze, że żaden z elementów nie dominuje nad pozostałymi. Wprawdzie wymiar sprawiedliwości istnieje po to, by rozstrzygać indywidualne spory o prawo i tym samym zabezpieczać interesy prawne stron postępowań, jednak „dobro wymiaru sprawiedliwości” trzeba każdorazowo rozumieć uniwersalistycznie, mając na względzie nie tylko konkretną sprawę, ale też długofalowe konsekwencje wynikające z decyzji o zastosowaniu art. 44¹ § 1 k.p.c. (postanowienie SN z 7 lipca 2020 r., IV CO 153/20).

4. Z uzasadnienia postanowienia Sądu Okręgowego nie wynika, aby istniały

obiektywne podstawy uniemożliwiające rozpoznanie sprawy przez ten Sąd, wskazujące na potrzebę przekazania sprawy innemu sądowi.

Argumentacja Sądu Okręgowego sprowadza się do powołania się na fakt wytoczenia przeciwko temu Sądowi (a dokładniej przeciwko Skarbowi Państwa i oznaczeniu jako *statio fisci* tego Sądu) powództwa o ochronę dóbr osobistych przez powódkę - pozwaną wzajemną.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się, że gdyby wytoczenie przeciwko danemu sądowi powództwa przez osobę będącą stroną powodową w innych toczących się przed tym sądem sprawach miało w każdym przypadku prowadzić do przekazania ich innemu równorzędnemu sądowi do rozpoznania, oznaczałoby to *de facto* możliwość samodzielnego i instrumentalnego wpływania przez tę osobę na właściwość sądów, co stałoby w oczywistej sprzeczności z zasadą kierowania się „dobrem wymiaru sprawiedliwości” przewidzianą w art. 44¹ § 1 k.p.c. (postanowienie SN z 27 października 2021 r., IV CO 133/21).

Podstawa do zastosowania art. 44¹ k.p.c. zachodzi wtedy, gdy zachodzi istotne ryzyko, że autorytet sądownictwa znacząco ucierpi w razie rozpatrzenia danej sprawy przez właściwy sąd. Dla oceny wagi zagrożenia dla autorytetu sądownictwa znaczenie mają przesłanki obiektywne (np. uzasadnione wątpliwości

co do bezstronności sędziów danego sądu w konkretnej sprawie) oraz przesłanki subiektywne (np. przekonanie stron postępowania albo lokalnej opinii publicznej o braku bezstronności sędziów danego sądu w konkretnej sprawie; postanowienie SN z 26 października 2023 r., III CO 536/23).

Sąd Okręgowy nie wskazał w niniejszej sprawie na takie przesłanki, lecz ograniczył się do podania informacji o wytoczeniu powództwa przeciwko temu Sądowi przez pozwaną – powódkę wzajemną. Sama taka okoliczność, jak wyjaśniono wyżej, jest niewystarczająca dla zastosowania art. 44¹ k.p.c.

5. Z uwagi na powyższe, na podstawie art. 44¹ § 1 k.p.c., orzeczono jak w sentencji postanowienia

[SOP]

[ms]